

§ 87

Dnr KS 2021/01149-5.3.2

Beslut - Svar på motion från (M) om att integrationskrisen är vår tids ödesfråga

Beslut

Förslag till kommunfullmäktige:

1. Motionens första att-sats föranleder ingen ytterligare åtgärd.
2. Motionens andra och tredje att-sats bifalls.
3. Motionens fjärde att-sats avslås.

Reservation

Elisabeth Unell (M), Anna Hård af Segerstad (M), Marcus Jacobson (M), Amanda Grönlund (KD) och Emil Thessén (-) reserverar sig mot beslutet avseende motionens första attsats till förmån för Marcus Jacobsons (M) förslag.

Anna Maria Romlid (V) reserverar sig mot beslutet avseende motionens tredje attsats till förmån för eget förslag.

Ärendebeskrivning

Enes Bilalovic (M) och Marcus Jacobson (M) har i en motion med rubriken Motion från (M) om att integrationskrisen är vår tids ödesfråga föreslagit att

1. Självförsörjning för varje nyanländ vuxen individ som princip ska vara prio ett i Västerås stads integrationsarbete.
2. Samhällsorienteringen i Västerås utökas med 20 timmar föräldrastöd för nyanlända föräldrar och med 10 timmar för den obligatoriska delen "Att försörja sig och utvecklas i Sverige" i syfte att den nyanlända snabbare ska komma i arbete och självförsörjning.
3. Det införs ett avslutande kunskapsprov för samhällsorienteringen, som ska följas upp på individuell basis.
4. Kunskapsprovet och utökningen finansieras med den statliga flyktingersättningen.

Kommunfullmäktige har den 17 juni 2021 § 313 remitterat motionen till kommunstyrelsen för beredning.

Motionen har remitterats till individ- och familjenämnden samt utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden vilka båda har inkommit med remissvar. De framför i huvudsak följande synpunkter under var och en av att-satserna:

1. Att självförsörjning för varje nyanländ vuxen individ som princip ska vara prio 1 i Västerås Stads integrationsarbete.

Före 1 december 2010 hade kommunerna det övergripande ansvaret för nyanländas etablering i samhället. Detta ändrades genom lagstiftning och efter den 1 december 2010 har Arbetsförmedlingen huvudansvaret för den

nyanländes etableringsinsatser. Individ- och familjenämndens målsättning och högsta prioritet är alltid att personer ska göra vad de kan för sin självförsörjning. Individ- och familjenämndens integrationsenhet har vid flertalet tillfällen framfört behovet och vikten av samverkan i individärenden till Arbetsförmedlingen. Detta för att påskynda att nyanlända vuxna individer påbörjar Samhällsorientering så snabbt som möjligt, att de genomför hela utbildningen och att det, i samverkan med Arbetsförmedlingen, görs en individuell uppföljning för att möjliggöra en snabb ingång på arbetsmarknaden.

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämndens målsättning är alltid att personer genom arbetsmarknadsinsatser och studier ska komma i självförsörjning.

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden, främst genom arbetsmarknadsenheterna, har en tät dialog med Arbetsförmedlingen om vikten av samverkan. Detta för att påskynda att nyanlända vuxna individer hamnar i rätt arbetsmarknadsinsats eller utbildningsinsats, genomför hela insatsen/utbildningen och att det, i samverkan med Arbetsförmedlingen och andra aktörer görs en individuell planering och uppföljning för att möjliggöra en snabb ingång på arbetsmarknaden.

2. Att samhällsorienteringen i Västerås utökas med 20 timmar föräldrastöd för nyanlända föräldrar och med 10 timmar för den obligatoriska delen ”Att försörja sig och utvecklas i Sverige” i syfte att den nyanlända snabbare ska komma i arbete och självförsörjning.

Individ- och familjenämnden har inga invändningar mot förslaget att utöka samhällsorienteringen med 20 timmar föräldrastöd för nyanlända föräldrar och inte heller mot att utöka den obligatoriska delen med 10 timmar. Detta inryms dock inte i nuvarande verksamhetsresurser utan skulle kräva resursförstärkning i form av ytterligare personal.

3. Att det införs ett avslutande kunskapsprov för samhällsorienteringen, som ska följas upp på individuell basis.

Individ- och familjenämnden ställer sig positiva till ett avslutande kunskapsprov med individuell uppföljning av individens kunskaper, men ställer sig frågande till vad en uppföljning skulle leda till. För att följa upp resultatet av kunskapsprovet på individuell basis krävs en samverkan med Arbetsförmedlingen utifrån personens etableringsplan. Individ- och familjenämnden har inte, utifrån den rådande lagstiftningen, möjlighet att kräva obligatorisk närvaro från en nyanländ när det gäller att delta i samhällsorienteringen. Det är Arbetsförmedlingens uppdrag att i samverkan med Försäkringskassan kontrollera att deltagarna följer sin etableringsplan och närvarar och deltar i samhällsorienteringen.

Individ- och familjenämndens integrationsenhet har i samtal med Arbetsförmedlingen efterfrågat mer samverkan och samarbete med bland annat information om närvaro. Individ- och familjenämndens integrationsenhet anser att ett närmare samarbete mellan integrationsenheten och Arbetsförmedlingen skulle innebära vinster för verksamheterna, men

framför allt för individen genom att individen snabbare skulle komma ut i arbete och självförsörjning.

Integrationsenheten har gjort en uppskattning av resursbehovet vid införande av kunskapsprov och en individuell uppföljning och uppskattar personalbehovet till ytterligare minst en heltidstjänst.

4. Att kunskapsprovet och utökningen finansieras med den statliga flyktingersättningen.

Individ- och familjenämnden har under åren kunnat uppvisa ett överskott av flyktingersättningen som tilldelats från Migrationsverket på grund av en stor grupp nyanlända. Under åren 2020 och 2021 har individ- och familjenämnden dock sett en minskning av antalet nyanlända och 2021 uppgick de till 248 personer. Detta innebär att medlen från Migrationsverket har minskat. Det är mycket svårt att göra en bedömning över hur stor gruppen nyanlända kommer att vara de närmaste åren. Skulle gruppen nyanlända fortsätta att ligga på en låg nivå eller minska ytterligare de kommande åren kommer medlen inte att täcka en eventuell utökning av Samhällsorienteringen eller införandet av kunskapsprov och individuella uppföljningar.

Stadsledningskontoret föreslår att motionens första att-sats inte föranleder någon ytterligare åtgärd mot bakgrund av att principen om självförsörjning redan är ett mål och högsta prioritet inom både individ- och familjenämnden och arbetsmarknadsenheten inom utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden.

Stadsledningskontoret föreslår vidare att motionens andra och tredje att-sats bifalls mot bakgrund av att samhällsorienteringen är en viktig del av att förstå Sverige samt att ett kunskapsprov införs för att få en bild av individernas kunskaper. Dock ligger uppföljningsansvaret av att samhällsorienteringen genomförs på Arbetsförmedlingen, vilket behöver beaktas. Det måste också tydliggöras att om dessa att-satser bifalls och beslutet verkställs så erbjuder Västerås stad mer samhällsorientering och obligatorisk verksamhet för nyanlända än vad som är lagstadgat. Det i sin tur gör att aktiviteter som Arbetsförmedlingen sätter upp i etableringsplanen påverkas. Om Västerås stad säger att den nyanlända ska ha fler timmar än lagstadgat så kan det påverka omfattningen av till exempel stöd och matchning som ges av Arbetsförmedlingen. Kommunen tar då ett större ansvar än lagen kräver vilket påverkar statens ansvar. Detta behöver följas upp noggrant när det gäller effekter för individen och samverkan mellan kommun och Arbetsförmedlingen.

Stadsledningskontoret föreslår slutligen att motionens fjärde att-sats avslås mot bakgrund av att mottagandet just nu ligger på en för låg nivå för att täcka kostnaderna för en utökning som bifall till att-satserna två och tre skulle innebära. Om staden investerar i en utökad samhällsorientering samt ett avslutande kunskapsprov för nyanlända vore det viktigt att kunna implementera detta under flera på varandra följande år för att kunna

utvärdera effekten av insatserna. I fall mottagandet ligger på dagens låga nivåer skulle det inte vara möjligt.

Stadsledningskontoret har till kommunstyrelsen lämnat följande förslag till beslut:

Förslag till kommunfullmäktige:

1. Motionens första att-sats föranleder ingen ytterligare åtgärd.
2. Motionens andra och tredje att-sats bifalls.
3. Motionens fjärde att-sats avslås.

Yrkanden

Carin Lidman (S) yrkar bifall till stadsledningskontorets förslag.

Anna Maria Romlid (V) yrkar att attsats 1 inte föranleder någon ytterligare åtgärd, bifall till attsats 2 samt avslag till attsatserna 3 och 4.

Marcus Jacobson (M) yrkar bifall till attsatserna 1 - 3 samt avslag till attsats 4. Yrkandet biträds av Emil Thessén (-).

Proposition

Inledningsvis finner ordföranden att det finns två förslag till beslut avseende attsats 1 i motionen, dels att det inte föranleder någon ytterligare åtgärd i enlighet med stadsledningskontorets förslag till vilket Carin Lidman (S) och Anna Maria Romlid (V) yrkat bifall, dels yrkande om bifall till attsatsen från Marcus Jacobson (M).

Ordföranden föreslår en propositionsordning där stadsledningskontorets förslag ställs mot bifall av motionen. Kommunstyrelsen godkänner föreslagen propositionsordning varvid den genomförs. Ordföranden finner att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med stadsledningskontorets förslag avseende attsats 1.

Vidare finner ordföranden att det endast finns ett förslag till beslut avseende attsats 2 i motionen, stadsledningskontorets förslag, och att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med detta.

Därefter finner ordföranden att det finns två förslag till beslut avseende attsats 3 i motionen, bifall i enlighet med stadsledningskontorets förslag till vilket Carin Lidman (S) och Marcus Jacobson (M) yrkat bifall, dels yrkande om avslag till attsatsen från Anna Maria Romlid (V).

Ordföranden föreslår en propositionsordning där stadsledningskontorets förslag ställs mot avslag av motionen. Kommunstyrelsen godkänner föreslagen propositionsordning varvid den genomförs. Ordföranden finner att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med stadsledningskontorets förslag avseende attsats 3.

Avslutningsvis finner ordföranden att det endast finns ett förslag till beslut avseende attsats 4 i motionen, stadsledningskontorets förslag, och att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med detta.

Kopia till

Individ- och familjenämnden, utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelsen
Per-Inge Hellman
Epost: per-inge.hellman@vasteras.se

Kopia till
Individ- och familjenämnden, utbildnings- och
arbetsmarknadsnämnden

Kommunstyrelsen

Svar på Motion från (M) om att integrationskrisen är vår tids ödesfråga

Förslag till beslut

Förslag till kommunfullmäktige:

1. Motionens första att-sats föranleder ingen ytterligare åtgärd.
2. Motionens andra och tredje att-sats bifalls.
3. Motionens fjärde att-sats avslås.

Ärendebeskrivning

Enes Bilalovic (M) och Marcus Jacobson (M) har i en motion med rubriken Motion från (M) om att integrationskrisen är vår tids ödesfråga föreslagit att

1. Självförsörjning för varje nyanländ vuxen individ som princip ska vara prio ett i Västerås stads integrationsarbete.
2. Samhällsorienteringen i Västerås utökas med 20 timmar föräldrastöd för nyanlända föräldrar och med 10 timmar för den obligatoriska delen "Att försörja sig och utvecklas i Sverige" i syfte att den nyanlända snabbare ska komma i arbete och självförsörjning.
3. Det införs ett avslutande kunskapsprov för samhällsorienteringen, som ska följas upp på individuell basis.
4. Kunskapsprovet och utökningen finansieras med den statliga flyktingersättningen.

Kommunfullmäktige har den 17 juni 2021 § 313 remitterat motionen till kommunstyrelsen för beredning.

Motionen har remitterats till individ- och familjenämnden samt utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden vilka båda har inkommit med remissvar. De framför i huvudsak följande synpunkter under var och en av att-satserna:

1. Att självförsörjning för varje nyanländ vuxen individ som princip ska vara prio 1 i Västerås Stads integrationsarbete.

Före 1 december 2010 hade kommunerna det övergripande ansvaret för nyanländas etablering i samhället. Detta ändrades genom lagstiftning och efter den 1 december 2010 har Arbetsförmedlingen huvudansvaret för den nyanländes etableringsinsatser. Individ- och familjenämndens målsättning och högsta prioritet är alltid att personer ska göra vad de kan för sin självförsörjning. Individ- och familjenämndens integrationsenhet har vid flertalet tillfällen framfört behovet och vikten av samverkan i individärenden

till Arbetsförmedlingen. Detta för att påskynda att nyanlända vuxna individer påbörjar Samhällsorientering så snabbt som möjligt, att de genomför hela utbildningen och att det, i samverkan med Arbetsförmedlingen, görs en individuell uppföljning för att möjliggöra en snabb ingång på arbetsmarknaden.

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämndens målsättning är alltid att personer genom arbetsmarknadsinsatser och studier ska komma i självförsörjning.

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden, främst genom arbetsmarknadsenheterna, har en tät dialog med Arbetsförmedlingen om vikten av samverkan. Detta för att påskynda att nyanlända vuxna individer hamnar i rätt arbetsmarknadsinsats eller utbildningsinsats, genomför hela insatsen/utbildningen och att det, i samverkan med Arbetsförmedlingen och andra aktörer görs en individuell planering och uppföljning för att möjliggöra en snabb ingång på arbetsmarknaden.

2. Att samhällsorienteringen i Västerås utökas med 20 timmar föräldrastöd för nyanlända föräldrar och med 10 timmar för den obligatoriska delen "Att försörja sig och utvecklas i Sverige" i syfte att den nyanlända snabbare ska komma i arbete och självförsörjning.

Individ- och familjenämnden har inga invändningar mot förslaget att utöka samhällsorienteringen med 20 timmar föräldrastöd för nyanlända föräldrar och inte heller mot att utöka den obligatoriska delen med 10 timmar. Detta inryms dock inte i nuvarande verksamhetsresurser utan skulle kräva resursförstärkning i form av ytterligare personal.

3. Att det införs ett avslutande kunskapsprov för samhällsorienteringen, som ska följas upp på individuell basis.

Individ- och familjenämnden ställer sig positiva till ett avslutande kunskapsprov med individuell uppföljning av individens kunskaper, men ställer sig frågande till vad en uppföljning skulle leda till. För att följa upp resultatet av kunskapsprovet på individuell basis krävs en samverkan med Arbetsförmedlingen utifrån personens etableringsplan. Individ- och familjenämnden har inte, utifrån den rådande lagstiftningen, möjlighet att kräva obligatorisk närvaro från en nyanländ när det gäller att delta i samhällsorienteringen. Det är Arbetsförmedlingens uppdrag att i samverkan med Försäkringskassan kontrollera att deltagarna följer sin etableringsplan och närvarar och deltar i samhällsorienteringen.

Individ- och familjenämndens integrationsenhet har i samtal med Arbetsförmedlingen efterfrågat mer samverkan och samarbete med bland annat information om närvaro. Individ- och familjenämndens integrationsenhet anser att ett närmare samarbete mellan integrationsenheten och Arbetsförmedlingen skulle innebära vinster för verksamheterna, men framför allt för individen genom att individen snabbare skulle komma ut i arbete och självförsörjning.

Integrationsenheten har gjort en uppskattning av resursbehovet vid införande av kunskapsprov och en individuell uppföljning och uppskattar personalbehovet till ytterligare minst en heltidstjänst.

4. Att kunskapsprovet och utökningen finansieras med den statliga flyktingersättningen.

Individ- och familjenämnden har under åren kunnat uppvisa ett överskott av flyktingersättningen som tilldelats från Migrationsverket på grund av en stor grupp nyanlända. Under åren 2020 och 2021 har individ- och familjenämnden dock sett en minskning av antalet nyanlända och 2021 uppgick de till 248 personer. Detta innebär att medlen från Migrationsverket har minskat. Det är mycket svårt att göra en bedömning över hur stor gruppen nyanlända kommer att vara de närmaste åren. Skulle gruppen nyanlända fortsätta att ligga på en låg nivå eller minska ytterligare de kommande åren kommer medlen inte att täcka en eventuell utökning av Samhällsorienteringen eller införandet av kunskapsprov och individuella uppföljningar.

Stadsledningskontoret föreslår att motionens första att-sats inte föranleder någon ytterligare åtgärd mot bakgrund av att principen om självförsörjning redan är ett mål och högsta prioritet inom både individ- och familjenämnden och arbetsmarknadsenheten inom utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden.

Stadsledningskontoret föreslår vidare att motionens andra och tredje att-sats bifalls mot bakgrund av att samhällsorienteringen är en viktig del av att förstå Sverige samt att ett kunskapsprov införs för att få en bild av individernas kunskaper. Dock ligger uppföljningsansvaret av att samhällsorienteringen genomförs på Arbetsförmedlingen, vilket behöver beaktas. Det måste också tydliggöras att om dessa att-satser bifalls och beslutet verkställs så erbjuder Västerås stad mer samhällsorientering och obligatorisk verksamhet för nyanlända än vad som är lagstadgat. Det i sin tur gör att aktiviteter som Arbetsförmedlingen sätter upp i etableringsplanen påverkas. Om Västerås stad säger att den nyanlända ska ha fler timmar än lagstadgat så kan det påverka omfattningen av till exempel stöd och matchning som ges av Arbetsförmedlingen. Kommunen tar då ett större ansvar än lagen kräver vilket påverkar statens ansvar. Detta behöver följas upp noggrant när det gäller effekter för individen och samverkan mellan kommun och Arbetsförmedlingen.

Stadsledningskontoret föreslår slutligen att motionens fjärde att-sats avslås mot bakgrund av att mottagandet just nu ligger på en för låg nivå för att täcka kostnaderna för en utökning som bifall till att-satserna två och tre skulle innebära. Om staden investerar i en utökad samhällsorientering samt ett avslutande kunskapsprov för nyanlända vore det viktigt att kunna implementera detta under flera på varandra följande år för att kunna utvärdera effekten av insatserna. I fall mottagandet ligger på dagens låga nivåer skulle det inte vara möjligt.

Stadsledningskontoret har till kommunstyrelsen lämnat följande förslag till beslut:

Förslag till kommunfullmäktige:

1. Motionens första att-sats föranleder ingen ytterligare åtgärd.
2. Motionens andra och tredje att-sats bifalls.
3. Motionens fjärde att-sats avslås.

Beslutsmotivering

Individ- och familjenämnden samt utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden framför sina synpunkter på följande sätt i remissvaren:

Att självförsörjning för varje nyanländ vuxen individ som princip ska vara prio 1 i Västerås Stads integrationsarbete.

Före 1 december 2010 hade kommunerna det övergripande ansvaret för nyanländas etablering i samhället. Detta ändrades genom lagstiftning och efter den 1 december 2010 har Arbetsförmedlingen huvudansvaret för den nyanländes etableringsinsatser.

Arbetsförmedlingens roll

Personer som är nyanlända asylsökande i kommunen, utan egen ekonomi, och är mellan 20 och 64 år ska upprätta en individuell etableringsplan med handläggare på Arbetsförmedlingen. Personer 18 och 19 år ska istället fullgöra sin gymnasieutbildning. Etableringsplanen innehåller en överenskommelse kring vad personen behöver för att underlätta en etablering i samhället. En nyanländ asylsökande utan egen ekonomi har rätt att få en etableringsplan inom ett år efter att han eller hon första gången folkbokfördes i en kommun. Etableringsplanen ska utformas tillsammans med den nyanlände och i samverkan med berörda kommuner, myndigheter, företag och organisationer. Planen ska omfatta högst 24 månader. Målet är att deltagaren så snabbt som möjligt ska lära sig svenska, hitta ett jobb och klara sin egen försörjning. Personen och en arbetsförmedlare planerar vilka insatser som passar bäst för att personen så snabbt som möjligt ska lära sig svenska och hitta ett jobb.

Exempel på insatser i etableringsprogrammet är:

- Språkutbildning för den som inte har grundläggande kunskaper i svenska, svenska för invandrare (SFI) 2.
- Samhällsorienterande utbildning.
- Utbildning på olika nivåer, ifall personen behöver utveckla eller bygga på sin kompetens.
- Praktik.
- Stöd när personen söker jobb.
- Stöd och rådgivning till den som funderar på att starta eget företag.

Av etableringsplanen ska det framgå under vilken tid den gäller, vilka aktiviteter som ingår i insatserna, de olika aktiviteternas omfattning och längd. Aktiviteterna i planen ska tillsammans motsvara verksamhet på heltid om det inte föreskrivs något annat. Arbetsförmedlingen ska samordna etableringsinsatser enligt denna lag och vara stödjande och pådrivande i förhållande till berörda parter. Det är frivilligt att delta i programmet men om man deltar måste personen vara aktiv och följa planeringen.

Rätten till etableringsplan gäller inte en nyanländ som har ett förvärvsarbete på heltid, går i gymnasieskola, eller som på grund av sjukdom eller någon annan nedsättning av den fysiska eller psykiska prestationsförmågan är förhindrad att delta i etableringsinsatser på minst 25 procent av heltid.

Att samhällsorienteringen i Västerås utökas med 20 timmar föräldrastöd för nyanlända föräldrar och med 10 timmar för den obligatoriska delen "Att försörja sig och utvecklas i Sverige" i syfte att den nyanlända snabbare ska komma i arbete och självförsörjning.

Arbetsförmedlingen i Västerås ansvarar för att alla asylsökande nyanlända utan egen ekonomi får en etableringsplan. Som en del i etableringsplanen ingår att personen ska genomgå samhällsorientering. Samhällsorienteringen är lagstyrd och lagstiftningen beskriver till vem samhällsorienteringen riktar sig, när den kan påbörjas och avslutas, omfattning och vad den ska innehålla. Samhällsorienteringen ska kunna kombineras med arbete, studier och andra aktiviteter för att underlätta och påskynda etableringen i samhälls- och arbetslivet.

Samhällsorienteringen ska ge en grundläggande förståelse för det svenska samhället och en grund för fortsatt kunskapsinhämtande. Målet ska vara att deltagarna utvecklar kunskap om mänskliga rättigheter, grundläggande demokratiska värderingar, den enskildes rättigheter och skyldigheter, hur samhället är organiserat, och praktiskt vardagsliv.

Samhällsorientering erbjuds till flyktingar som omfattas av etableringsinsatser genom Arbetsförmedlingen samt den utökade målgruppen. Den utökade målgruppen är anknytnings- eller anhöriginvandrare som fått uppehållstillstånd.

Västerås stads samhällsorientering

Integrationsenheten inom individ- och familjenämnden ansvarar för Västerås stads samhällsorientering. Det ligger på personen själv att ta kontakt med kommunens integrationsenhet och anmäla sig.

I samhällsorienteringen ingår samtliga lagstadgade områden och kursmaterial är "Boken om Sverige". De lagstadgade delarna är följande;

1. Att komma till Sverige.
2. Att bo i Sverige.
3. Att försörja sig och utvecklas i Sverige.
4. Individens rättigheter och skyldigheter.
5. Att bilda familj och leva med barn i Sverige.
6. Att påverka i Sverige.
7. Att vårda sin hälsa i Sverige.
8. Att åldras i Sverige.

Tyngdpunkten ska ligga på den praktiska aspekten av att leva i Sverige. Det exakta innehållet, omfattningen och tyngdpunkten i varje del bör anpassas efter deltagarna och de lokala förutsättningarna.

I samhällsorienteringen ingår också besök från olika myndigheter och organisationer samt studiebesök. Samhällsorienteringen ska ge utrymme för dialog och reflektion. Samhällsorienteringen ska i möjligaste mån bedrivas på modersmålet eller ett annat språk som deltagaren behärskar väl. De

personer som ger samhällsorienteringen ska ha lämplig pedagogisk utbildning eller erfarenhet och ämneskunskap. Utöver dessa kompetenser ställs krav på goda kunskaper om svenska samhället och i svenska språket. Integrationsenheten genomför kontinuerliga uppföljningar av samhällsorienteringen både när det gäller organisering och genomförande. För att säkerställa att alla mottagna nyanlända erbjuds samhällsorientering, även de som inte ingår i gruppen asylsökande nyanlända som har kontakt med Arbetsförmedlingen, får samtliga information vid mottagandet eller via brev. För att nå och motivera målgruppen att delta i samhällsorienteringen delar integrationsenheten också ut informationsblad hos utbildningsanordnarna.

Deltagarna ska, enligt förordning (2017:829) om ändring i förordningen (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare slutföra påbörjad samhällsorientering inom ett år från anmälan till orienteringen. Det finns flera orsaker till att en deltagare avbryter eller gör en paus i den påbörjade samhällsorienteringen, som till exempel svårigheter att samordna samhällsorienteringen med SFI eller med Arbetsförmedlingens etableringsinsatser, arbete, praktik, föräldraledighet, sjukdom eller flytt till annan kommun.

Individ- och familjenämnden och utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden har uppdragit till sina respektive förvaltningar att utreda organiseringen av samhällsorientering för nyanlända. De båda förvaltningarnas förslag är att samhällsorientering för nyanlända fortsatt är individ- och familjenämndens ansvar.

Vid åiterrapportering december 2021 tog individ- och familjenämnden del av rapporten och uppdraget avslutades med nämndens yttrande:

"I individ och familjenämnden ser vi ofta konsekvenserna av att familjer och enskilda inte lyckas integreras i det svenska samhället. Ansvaret för integrationsprocessen är delat mellan samhällets instanser. Staten ansvarar via Arbetsförmedlingen för ett etableringsprogram under den nyanländas första två år för att hjälpa denne in i samhället och på arbetsmarknaden. Under samma period ansvarar kommunen för svenska för invandrare, SFI, och för samhällsorientering. Tillsammans utgör dessa delar en viktig grund för familjer och enskildas integration i det svenska samhället. Det är av största vikt att kommunen håller ihop sin del av ansvaret i integrationsprocessen för familjer och enskilda inte ska vara splittrade över fler myndigheter och samhällsfunktioner än nödvändigt. Därför anser vi att ansvaret för både SFI och samhällsorienteringen ska ligga på en och samma nämnd. Givet att ansvaret för SFI tillhör utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden anser vi att även ansvaret för samhällsorienteringen ska ligga hos utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden."

Att det införs ett avslutande kunskapsprov för samhällsorienteringen, som ska följas upp på individuell basis.

I dag får de deltagare som gått samhällsorienteringen intyg efter avslutad kurs. Intyget talar om vilka delar av samhällsorienteringen som personen deltagit i. För att genomföra ett kunskapsprov av samhällsorienteringen behöver flera personer arbeta fram ett underlag för kunskapsprov.

Kunskapsunderlaget ska vara på svenska, men även på flera andra språk eftersom samhällsorienteringen i möjligaste mån ska bedrivas på modersmålet eller ett annat språk som deltagaren behärskar väl. Ett kunskapsprov skulle även innebära att kursledaren behöver avsätta tid för muntliga prov på grund av vissa kursdeltagares läs- och skrivsvårigheter. Viss arbetstid behövs även för att rätta kunskapsproven.

Individ- och familjenämndens svar: Kunskapsprov

Individ- och familjenämnden ställer sig positiva till införandet av kunskapsprov med individuell uppföljning av individens kunskaper men i dagsläget är detta inte möjligt att genomföra på grund av resursbrist i form av personal. Individ- och familjenämnden ställer sig också frågande till vad en uppföljning skulle leda till. För att följa upp kunskapsprovet på individuell basis krävs en samverkan med Arbetsförmedlingen utifrån personens etableringsplan.

Individ- och familjenämnden har inte utifrån den rådande lagstiftningen möjlighet att kräva obligatorisk närvaro gällande en nyanländs deltagande i samhällsorienteringen. Det är Arbetsförmedlingens uppdrag att i samverkan med Försäkringskassan kontrollera att deltagarna följer sin etableringsplan och närvarar och deltar i samhällsorienteringen. Integrationsenheten har i samtal med Arbetsförmedlingen efterfrågat mer samverkan och samarbete med bland annat information om närvaro.

Individ- och familjenämndens integrationsenhet anser att ett närmare samarbete mellan integrationsenheten och Arbetsförmedlingen skulle innebära vinster för verksamheterna, men framförallt för individen som snabbare skulle komma ut i arbete och självförsörjning.

Integrationsenheten har gjort en uppskattning av resursbehovet vid införande av kunskapsprov och en individuell uppföljning och uppskattar behovet av personal till ytterligare minst en heltidstjänst.

Att kunskapsprovet och utökningen finansieras med den statliga flyktingersättningen.

Kommuner har rätt till ersättning från staten för vissa av de kostnader de har för asylsökande. Kommuner har även rätt till ersättning för vissa kostnader de har för personer som ansökt om eller fått uppehållstillstånd. En del av de statliga ersättningarna betalas ut utan ansökan och en del behöver kommuner ansöka om. Den statliga flyktingersättningen fördelas till kommunerna av Migrationsverket utifrån de medel som Migrationsverket fått sig tilldelat samt den mängd flyktingar som respektive kommun tar emot på årsbasis.

Ersättning för etableringsinsatser och introduktion för nyanlända personer

Kommunen får ersättning med ett schablonbelopp som fastställs varje år. Schablonbeloppet ska täcka kostnader för etableringsinsatser för den nyanlända personen under de första fyra etableringsåren, till exempel

- Mottagande och praktisk hjälp vid bosättning.

- Särskilda introduktionsinsatser eller merkostnader i skola, förskola, fritidshem och barnomsorg med mera.
- Utbildning i svenska för invandrare.
- Anpassad kommunal vuxenutbildning för nyanlända som omfattas av förordningen om etableringsinsatser.
- Samhällsorientering
- Tolk
- Andra kommunala insatser för att underlätta etablering i samhället.
- Vissa kostnader för ekonomiskt bistånd och administration.

Individ- och familjenämndens svar

Att genomföra en utökning av samhällsorienteringen med 20 timmar föräldrastöd för nyanlända föräldrar och 10 timmar för den obligatoriska delen skulle kräva tillskott av personal samt lärare med kompetens i föräldrastöd.

Ett införande av kunskapsprov samt en individuell uppföljning av samhällsorienteringen är även det delar som i dagsläget inte ryms inom Integrationsenhetens befintliga ramar och budget.

Individ- och familjenämnden har under åren kunnat uppvisa ett överskott av flyktingersättningen som tilldelats från Migrationsverket på grund av en stor grupp nyanlända. Under åren 2020 och 2021 har individ- och familjenämnden dock sett en minskning av antalet nyanlända och 2021 uppgick de till 248 personer. Detta innebär att medlen från Migrationsverket har minskat. Det är mycket svårt att göra en bedömning över hur stor gruppen nyanlända kommer att vara de närmaste åren. Skulle gruppen nyanlända fortsätta att ligga på en låg nivå eller minska ytterligare de kommande åren kommer medlen inte att täcka en eventuell utökning av Samhällsorienteringen eller införandet av kunskapsprov och individuella uppföljningar.

Juridisk bedömning

Kommunstyrelsen är behörig att fatta beslut i enlighet med kommunstyrelsens reglemente och kommunallagen.

Ekonomisk bedömning

Integrationsenheten framhåller att bifall till att-sats två och tre kommer att medfölja en kostnadsökning vilken inte kan säkerställas med hjälp av flyktingersättningen.

Behovet uppskattas till en ytterligare anställd vid integrationsenheten samt kostnaden för att ta in lärare med kompetens inom föräldrastöd för de föreslagna utökade 20 föräldrastödstimarna.

Årskostnaden för ytterligare en anställd på integrationsenheten är ca 550 000 kronor, vilket innebär att ramen för integrationsenheten skulle behöva utökas med denna summa.

Den totala kostnaden för att bifalla och verkställa att-sats två och tre uppskattas innebära en total kostnadsökning på 800 000 kronor per år.

Hållbar utveckling

En god process för att inkludera nyanlända i samhället är viktigt för individernas möjlighet till delaktighet både på arbetsmarknaden och i demokratin. Ett arbete och inkludering i samhället är förutsättningar för god hälsa och bidrar till såväl god ekonomisk som social hållbarhet. Att kommunen bidrar i sitt ansvar för att göra inkludering möjligt är därför av stor vikt för en långsiktig hållbar utveckling.

Helene Öhrling
Stadsdirektör

Christin Tjärnheden
Direktör strategisk
sammanslagning

§ 232

Dnr IFN 2021/00404-1.7.1

Remiss - Motion från (M) om att integrationskrisen är vår tids ödesfråga

Beslut

Individ- och familjenämnden antar yttrandet som sitt eget och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Särskilt yttrande

Janeth Persson (SD) lämnar in ett särskilt yttrande:

”Moderaternas motioner ligger i linje med Sverigedemokraternas tidigare motioner gällande migration och om den bristfälliga bristande integrationen. Vi Sverigedemokrater ställer oss bakom denna motion i sin helhet och yrkar därmed bifall.”

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsen har 2021-06-23 remitterat en motion från Moderaterna (M) till Individ och familjenämnden och Utbildnings- och Arbetsmarknadsnämnden. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast 31 oktober 2021.

Moderaterna (M) föreslår i fyra att-satser att kommunfullmäktige ställer sig bakom:

* Att självförsörjning för varje nyanländ vuxen individ som princip ska vara prio 1 i Västerås Stads integrationsarbete.

* Att samhällsorienteringen i Västerås utökas med 20 timmar föräldrastöd för nyanlända föräldrar och med 10 timmar för den obligatoriska delen ”Att försörja sig och utvecklas i Sverige” i syfte att den nyanlända snabbare ska komma i arbete och självförsörjning.

* Att det införs ett avslutande kunskapsprov för samhällsorienteringen, som ska följas upp på individuell basis.

* Att kunskapsprovet och utökningen finansieras med den statliga flyktingersättningen.

Yrkanden

Anna Lundberg (L) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Kopia till

Kommunstyrelsen, Västerås stad

Individ- och familjeförvaltningen
Christina Persson
Epost: christina.persson@vasteras.se

Kopia till
Kommunstyrelsen, Västerås stad

Individ- och familjenämnden

Remiss - Motion från (M) om att integrationskrisen är vår tids ödesfråga

Förslag till beslut

Individ- och familjenämnden antar yttrandet som sitt eget och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsen har 2021-06-23 remitterat en motion från Moderaterna (M) till Individ och familjenämnden och Utbildnings- och Arbetsmarknadsnämnden. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast 31 oktober 2021.

Moderaterna (M) föreslår i fyra att-satser att kommunfullmäktige ställer sig bakom:

- Att självförsörjning för varje nyanländ vuxen individ som princip ska vara prio 1 i Västerås Stads integrationsarbete.
- Att samhällsorienteringen i Västerås utökas med 20 timmar föräldrastöd för nyanlända föräldrar och med 10 timmar för den obligatoriska delen ”Att försörja sig och utvecklas i Sverige” i syfte att den nyanlända snabbare ska komma i arbete och självförsörjning.
- Att det införs ett avslutande kunskapsprov för samhällsorienteringen, som ska följas upp på individuell basis.
- Att kunskapsprovet och utökningen finansieras med den statliga flyktingersättningen.

VÄSTERÅS STAD

Individ och familjeförvaltningen
Persson, Christina

YTTRANDE

Datum
2021-09-28

Dariernr
Dnr: IFN 2021/00404

Sida
1 (1)

Individ och familjenämnden

Kommunstyrelsen

Yttrande över motion från Moderaterna (M) ”Integrationskrisen är vår tids ödesfråga”

Kommunstyrelsen (KS) har remitterat en motion från Moderaterna (M) till Individ- och familjenämnden och Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden.

Remissvaret ska vara KS tillhanda senast den 31 oktober 2021.

Remissvar på motion från Moderaterna (M) ”Integrationskrisen är vår tids ödesfråga”

Genomförande av remissvar

Utifrån den politiska inriktningen i Västerås Stad om utökad samverkan mellan nämnder och dess verksamheter har motionens att-satser diskuterats och bearbetats gemensamt av tjänstemännen i de berörda förvaltningarna.

Individ och familjenämndens remissvar på motionen

Att självförsörjning för varje nyanländ vuxen individ som princip ska vara prio 1 i Västerås Stads integrationsarbete.

Före 1 december 2010 hade kommunerna det övergripande ansvaret för nyanländas etablering i samhället. Detta ändrades genom lagstiftning och efter den 1 december 2010 har Arbetsförmedlingen huvudansvaret för den nyanländes etableringsinsatser¹.

Arbetsförmedlingens roll

Personer som är nyanlända asylsökande i kommunen, utan egen ekonomi, och är mellan 20 och 64 år ska upprätta en individuell etableringsplan med handläggare på Arbetsförmedlingen. Personer 18 och 19 år ska istället fullgöra sin gymnasieutbildning. Etableringsplanen innehåller en överenskommelse kring vad personen behöver för att underlätta en etablering i samhället. En nyanländ asylsökande utan egen ekonomi har rätt att få en etableringsplan inom ett år efter att han eller hon första gången folkbokfördes i en kommun.

Etableringsplanen ska utformas tillsammans med den nyanlände och i samverkan med berörda kommuner, myndigheter, företag och organisationer. Planen ska omfatta högst 24 månader. Målet är att deltagaren så snabbt som möjligt ska lära sig svenska, hitta ett jobb och klara sin egen försörjning. Personen och dess arbetsförmedlare planerar vilka insatser som passar bäst för att personen så snabbt som möjligt ska lära sig svenska och hitta ett jobb.

¹ Lag (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare

Exempel på insatser i etableringsprogrammet är:

- språkutbildning för den som inte har grundläggande kunskaper i svenska, svenska för invandrare (SFI)²
- samhällsorienterande utbildning
- utbildning på olika nivåer, ifall personen behöver utveckla eller bygga på sin kompetens
- praktik
- stöd när personen söker jobb
- stöd och rådgivning till den som funderar på att starta eget företag.

Av etableringsplanen ska det framgå under vilken tid den gäller, vilka aktiviteter som ingår i insatserna, de olika aktiviteternas omfattning och längd. Aktiviteterna i planen ska tillsammans motsvara verksamhet på heltid om det inte föreskrivs något annat.

Arbetsförmedlingen ska samordna etableringsinsatser enligt denna lag och vara stödjande och pådrivande i förhållande till berörda parter³. Det är frivilligt att delta i programmet men om man deltar måste personen vara aktiv och följa planeringen.

Rätten till etableringsplan gäller inte en nyanländ som har ett förvärsarbete på heltid, går i gymnasieskola, eller som på grund av sjukdom eller någon annan nedsättning av den fysiska eller psykiska prestationsförmågan är förhindrad att delta i etableringsinsatser på minst 25 procent av heltid.

Individ och familjeförvaltningens svar

Individ och familjeförvaltningens målsättning och prio ett är alltid att personer ska göra vad de kan för sin självförsörjning. Individ och familjeförvaltningens integrationsenhet har vid flertalet tillfällen framfört behovet och vikten av samverkan i individärenden till Arbetsförmedlingen. Detta för att påskynda att nyanlända vuxna individer påbörjar Samhällsorientering så snabbt som möjligt, att de genomför hela utbildningen och att det, i samverkan med Arbetsförmedlingen, görs en individuell uppföljning för att möjliggöra en snabb ingång på arbetsmarknaden.

Att samhällsorienteringen i Västerås utökas med 20 timmar föräldrastöd för nyanlända föräldrar och med 10 timmar för den obligatoriska delen "Att försörja sig och utvecklas i Sverige" i syfte att den nyanlända snabbare ska komma i arbete och självförsörjning.

Arbetsförmedlingen i Västerås ansvarar för att alla asylsökande nyanlända utan egen ekonomi får en etableringsplan. Som en del i etableringsplanen ingår att personen ska gå samhällsorientering.

Samhällsorienteringen är lagstyrd och lagstiftningen beskriver till vem samhällsorienteringen riktar sig, när den kan påbörjas⁴ och avslutas⁵, omfattning och vad den ska innehålla.

² Skollagen (1985:1100)

³ Prop. 2009/10:60, bet. 2009/10:AU7, rskr. 2009/10:208.

⁴ Av lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare

⁵ Förordning (2017:829) om ändring i förordningen (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare

Samhällsorienteringen ska kunna kombineras med arbete, studier och andra aktiviteter för att underlätta och påskynda etableringen i samhälls- och arbetslivet⁶.

Samhällsorienteringen ska ge en grundläggande förståelse för det svenska samhället och en grund för fortsatt kunskapsinhämtande. Målet ska vara att deltagarna utvecklar kunskap om mänskliga rättigheter, grundläggande demokratiska värderingar, den enskildes rättigheter och skyldigheter, hur samhället är organiserat, och praktiskt vardagsliv.

Samhällsorientering erbjuds till flyktingar som omfattas av etableringsinsatser genom Arbetsförmedlingen samt den utökade målgruppen⁷. Den utökade målgruppen är anknytnings- eller anhöriginvandrare som fått uppehållstillstånd.

Västerås stads Samhällsorientering

Integrationsenheten inom Individ och familjeförvaltningen ansvarar för Västerås stads samhällsorientering. Det ligger på personen själv att ta kontakt med kommunens Integrationsenhet och anmäla sig.

I samhällsorienteringen ingår samtliga lagstadgade områden⁸ och kursmaterial är "Boken om Sverige".

De lagstadgade delarna är följande;

1. Att komma till Sverige.
2. Att bo i Sverige.
3. Att försörja sig och utvecklas i Sverige.
4. Individens rättigheter och skyldigheter.
5. Att bilda familj och leva med barn i Sverige.
6. Att påverka i Sverige.
7. Att vårda sin hälsa i Sverige.
8. Att åldras i Sverige.

Tyngdpunkten ska ligga på den praktiska aspekten av att leva i Sverige. Det exakta innehållet, omfattningen och tyngdpunkten i varje del bör anpassas efter deltagarna och de lokala förutsättningarna⁹. I samhällsorienteringen ingår också besök från olika myndigheter och organisationer samt studiebesök.

Samhällsorienteringen ska ge utrymme för dialog och reflektion. Samhällsorienteringen ska i möjligaste mån bedrivas på modersmålet eller ett annat språk som deltagaren behärskar väl. De personer som ger samhällsorienteringen ska ha lämplig pedagogisk utbildning eller erfarenhet och ämneskunskap. Utöver dessa kompetenser ställs krav på goda kunskaper om svenska samhället och i svenska språket. Integrationsenheten genomför kontinuerliga uppföljningar av samhällsorienteringen både när det gäller organisering och genomförande.

För att säkerställa att alla mottagna nyanlända erbjuds samhällsorientering¹⁰, även de som inte ingår i gruppen asylsökande nyanlända som har kontakt med Arbetsförmedlingen, får samtliga information vid mottagandet eller via brev. För att nå och motivera målgruppen att delta i samhällsorienteringen delar integrationsenheten också ut informationsblad hos utbildningsanordnarna.

⁶ Förordning (2019:1310). Denna förordning träder i kraft den 1 februari 2020.

⁷ SFS 2013:156/2014:954 Förordning om ändring i förordningen (2010:1138) om samhällsorientering

⁸ SFS 2010:197 Lag om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare

⁹ SFS 2010:197 Lag om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare

¹⁰ Enligt lagen 2013:156

Deltagarna ska, enligt förordning (2017:829) om ändring i förordningen (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare slutföra påbörjad samhällsorientering inom ett år från anmälan till orienteringen¹¹. Det finns flera orsaker till att en deltagare avbryter eller gör en paus i den påbörjade samhällsorientering som till exempel, svårigheter att samordna samhällsorienteringen med SFI eller med Arbetsförmedlingens etableringsinsatser, arbete, praktik, föräldraledighet, sjukdom eller flytt till annan kommun.

Individ och familjeförvaltningens svar

Individ och familjeförvaltningen har inga invändningar mot förslaget att utöka samhällsorienteringen med 20 timmar föräldrastöd för nyanlända föräldrar och inte heller att utöka den obligatoriska delen med 10 timmar. Detta inryms dock inte i nuvarande verksamhets resurser utan skulle kräva resursförstärkning i form av ytterligare personal.

S, MP, L och C har vid Individ och familjenämndens sammanträde den 29 april 2021 inkommit med uppdrag till förvaltningen gällande organisering av samhällsorientering.

I uppdraget föreslås följande: "Att Individ och familjeförvaltningen får i uppdrag att tillsammans med Barn och utbildningsförvaltningen utreda om samhällsorienteringen för nyanlända skulle bli effektivare och få ett högre deltagande om den organiseras av vuxenutbildningscentrum, samordnat med övrig vuxenutbildning."

"Förvaltningen föreslår att utredningsarbetet rörande nämndinitiativet startas upp i augusti/september och återrapporteras till Individ och familjenämnden i december 2021. Individ och familjenämnden beslutade 23 juni 2021 enligt Individ och familjeförvaltningens förslag".

Individ och familjeförvaltningen tillsammans med Barn och utbildningsförvaltningen har tillsatt en arbetsgrupp för det gemensamma utredningsarbetet. Denna arbetsgrupp har påbörjat arbetet.

Att det införs ett avslutande kunskapsprov för samhällsorienteringen, som ska följas upp på individuell basis.

I dag får de deltagare som gått samhällsorienteringen intyg efter avslutad kurs. Intyget talar om vilka delar av samhällsorienteringen som personen deltagit i.

För att genomföra ett kunskapsprov av samhällsorienteringen behöver flera personer arbeta fram ett underlag för kunskapsprov. Kunskapsunderlaget ska vara på svenska, men även på flera andra språk eftersom samhällsorienteringen i möjligaste mån ska bedrivas på modersmålet eller ett annat språk som deltagaren behärskar väl. Ett kunskapsprov skulle även innebära att kursledaren/ledarna behöver avsätta tid för muntliga prov på grund av vissa kursdeltagares läs- och skrivsvårigheter. Viss arbetstid behövs även för att rätta kunskapsproven.

Individ och familjeförvaltningens svar

Kunskapsprov

Individ och familjeförvaltningen ställer sig positiva till införandet av kunskapsprov.

¹¹ Förordning (2017:829) om ändring i förordningen (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare

I dagsläget är detta inte möjligt att genomföra på grund av resursbrist i form av personal.

Individuell uppföljning

Individ och familjeförvaltningen ställer sig positiva till ett avslutande kunskapsprov med individuell uppföljning av individens kunskaper men ställer sig frågande till vad en uppföljning skulle leda till. För att följa upp resultatet av kunskapsprovet på individuell basis krävs en samverkan med Arbetsförmedlingen utifrån personens etableringsplan. Individ och familjeförvaltningen har inte, utifrån den rådande lagstiftningen, möjlighet att kräva obligatorisk närvaro för en nyanländ att delta i samhällsorienteringen. Det är Arbetsförmedlingens uppdrag att i samverkan med Försäkringskassan kontrollera att deltagarna följer sin etableringsplan och närvarar och deltar i samhällsorienteringen. Individ och familjeförvaltningens Integrationsenhet har i samtal med Arbetsförmedlingen efterfrågat mer samverkan och samarbete med bland annat information om närvaro.

Individ och familjeförvaltningens Integrationsenhet är övertygad om att ett närmare samarbete mellan Integrationsenheten och Arbetsförmedlingen skulle innebära vinster för verksamheterna men framförallt för individen med resultatet att individen snabbare skulle komma ut i arbete och självförsörjning.

Integrationsenheten har gjort en uppskattning av resursbehovet vid införande av kunskapsprov och en individuell uppföljning och uppskattar behovet av personal till ytterligare minst en heltidstjänst.

Att kunskapsprovet och utökningen finansieras med den statliga flyktingersättningen.

Kommuner har rätt till ersättning från staten för vissa av de kostnader de har för asylsökande. Kommuner har även rätt till ersättning för vissa kostnader de har för personer som ansökt om eller fått uppehållstillstånd. En del av de statliga ersättningarna betalas ut utan ansökan och en del behöver kommuner ansöka om. Den statliga flyktingersättningen fördelas till kommunerna av Migrationsverket utifrån de medel som Migrationsverket fått sig tilldelat samt den mängd flyktingar som respektive kommun tar emot på årsbasis.

Ersättning för etableringsinsatser och introduktion för nyanlända personer

Kommunen får ersättning med ett schablonbelopp som fastställs varje år. Schablonbeloppet ska täcka kostnader för etableringsinsatser för den nyanlända personen under de första fyra etableringsåren, till exempel

- mottagande och praktisk hjälp vid bosättning
- särskilda introduktionsinsatser eller merkostnader i skola, förskola, fritidshem och barnomsorg med mera
- utbildning i svenska för invandrare
- anpassad kommunal vuxenutbildning för nyanlända som omfattas av förordningen om etableringsinsatser
- samhällsorientering
- tolk
- andra kommunala insatser för att underlätta etablering i samhället
- vissa kostnader för ekonomiskt bistånd och administration.

Individ och familjeförvaltningens svar

Att genomföra en utökning av samhällsorienteringen med 20 timmar föräldrastöd för nyanlända föräldrar och 10 timmar för den obligatoriska delen skulle kräva tillskott av

personal samt lärare med kompetens i föräldrastöd. Ett införande av kunskapsprov samt en individuell uppföljning av samhällsorienteringen är även det delar som i dagsläget inte ryms inom Integrationsenhetens befintliga ramar och budget.

Individ och familjförvaltningen har under åren kunnat uppvisa ett överskott av flyktingersättningen som tilldelats från Migrationsverket på grund av en stor grupp nyanlända. Under åren 2020 och 2021 har Individ och familjförvaltningen dock sett en minskning av antalet nyanlända och 2021 uppgick de till 248 personer. Detta innebär att medlen från Migrationsverket har minskat. Det är mycket svårt att göra en bedömning över hur stor gruppen nyanlända kommer att vara de närmaste åren. Skulle gruppen nyanlända fortsätta att ligga på en låg nivå eller minska ytterligare de kommande åren kommer medlen inte att täcka en eventuell utökning av Samhällsorienteringen eller införandet av kunskapsprov och individuella uppföljningar.

§ 285

Dnr UAN 2021/00558-1.7.1

Yttrande till kommunstyrelsen över Motion från (M) om att integrationskrisen är vår tids ödesfråga

Beslut

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden antar yttrande, daterat 2021-09-21, som sitt eget och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsen har remitterat Motion från (M) om att integrationskrisen är vår tids ödesfråga till individ- och familjenämnden och utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden.

Utifrån den politiska inriktningen i Västerås Stad om utökad samverkan mellan nämnder och dess verksamheter har motionens att-satser diskuterats och bearbetats gemensamt av tjänstemännen i de berörda förvaltningarna.

Remissvaret ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 31 oktober 2021.

Barn- och utbildningsförvaltningen har lämnat följande förslag till beslut:

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden antar yttrande, daterat 2021-09-21, som sitt eget och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Yrkanden

Carin Lidman (S) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Proposition

Ordföranden finner att det finns ett förslag till beslut, detta enligt det egna yrkandet, och att utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden beslutar enligt det.

Kopia till

Kommunstyrelsen

Barn- och utbildningsförvaltningen
Lina Walin
Epost: lina.walin@vasteras.se

Kommunstyrelsen

Yttrande till kommunstyrelsen över Motion från (M) om att integrationskrisen är vår tids ödesfråga

Att självförsörjning för varje nyanländ vuxen individ som princip ska vara prio 1 i Västerås Stads integrationsarbete.

Före 1 december 2010 hade kommunerna det övergripande ansvaret för nyanländas etablering i samhället. Detta ändrades genom lagstiftning och efter den 1 december 2010 har Arbetsförmedlingen huvudansvaret för den nyanländes etableringsinsatser¹.

Arbetsförmedlingens roll

Personer som är nyanlända asylsökande i kommunen, utan egen ekonomi, och är mellan 20 och 64 år ska upprätta en individuell etableringsplan med handläggare på Arbetsförmedlingen. Personer 18 och 19 år ska istället fullgöra sin gymnasieutbildning.

Etableringsplanen innehåller en överenskommelse kring vad personen behöver för att underlätta en etablering i samhället. En nyanländ asylsökande utan egen ekonomi har rätt att få en etableringsplan inom ett år efter att han eller hon första gången folkbokfördes i en kommun.

Etableringsplanen ska utformas tillsammans med den nyanlände och i samverkan med berörda kommuner, myndigheter, företag och organisationer. Planen ska omfatta högst 24 månader. Målet är att deltagaren så snabbt som möjligt ska lära sig svenska, hitta ett jobb och klara sin egen försörjning. Personen och en arbetsförmedlare planerar vilka insatser som passar bäst för att personen så snabbt som möjligt ska lära sig svenska och hitta ett jobb.

Exempel på insatser i etableringsprogrammet är:

- språkutbildning för den som inte har grundläggande kunskaper i svenska, svenska för invandrare (SFI)²
- samhällsorienterande utbildning
- utbildning på olika nivåer, ifall personen behöver utveckla eller bygga på sin kompetens

¹ Lag (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare

² Skollagen (1985:1100)

- praktik
- stöd när personen söker jobb
- stöd och rådgivning till den som funderar på att starta eget företag.

Av etableringsplanen ska det framgå under vilken tid den gäller, vilka aktiviteter som ingår i insatserna, de olika aktiviteternas omfattning och längd. Aktiviteterna i planen ska tillsammans motsvara verksamhet på heltid om det inte föreskrivs något annat.

Arbetsförmedlingen ska samordna etableringsinsatser enligt denna lag och vara stödjande och pådrivande i förhållande till berörda parter³. Det är frivilligt att delta i programmet men om man deltar måste personen vara aktiv och följa planeringen.

Rätten till etableringsplan gäller inte en nyanländ som har ett förvärvsarbete på heltid, går i gymnasieskola, eller som på grund av sjukdom eller någon annan nedsättning av den fysiska eller psykiska prestationsförmågan är förhindrad att delta i etableringsinsatser på minst 25 procent av heltid.

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämndens målsättning är alltid att personer genom arbetsmarknadsinsatser och studier skall komma i självförsörjning. Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden, främst genom arbetsmarknadsenheterna har en tät dialog med Arbetsförmedlingen om vikten av samverkan. Detta för att påskynda att nyanlända vuxna individer hamnar i rätt arbetsmarknadsinsats och / eller utbildningsinsats, genomför hela insatsen/ utbildningen och att det, i samverkan med Arbetsförmedlingen och andra aktörer görs en individuell planering och uppföljning för att möjliggöra en snabb ingång på arbetsmarknaden.

Att samhällsorienteringen i Västerås utökas med 20 timmar föräldrastöd för nyanlända föräldrar och med 10 timmar för den obligatoriska delen ”Att försörja sig och utvecklas i Sverige” i syfte att den nyanlända snabbare ska komma i arbete och självförsörjning.

Arbetsförmedlingen i Västerås ansvarar för att alla asylsökande nyanlända utan egen ekonomi får en etableringsplan. Som en del i etableringsplanen ingår att personen ska gå samhällsorientering.

Samhällsorienteringen är lagstyrd och lagstiftningen beskriver till vem samhällsorienteringen riktar sig, när den kan påbörjas⁴ och avslutas⁵, omfattning och vad den ska innehålla. Samhällsorienteringen ska kunna kombineras med arbete, studier och andra aktiviteter för att underlätta och påskynda etableringen i samhälls- och arbetslivet⁶.

Samhällsorienteringen ska ge en grundläggande förståelse för det svenska samhället och en grund för fortsatt kunskapsinhämtande. Målet ska vara att deltagarna utvecklar kunskap om mänskliga rättigheter, grundläggande

³ Prop. 2009/10:60, bet. 2009/10:AU7, rskr. 2009/10:208.

⁴ Av lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare

⁵ Förordning (2017:829) om ändring i förordningen (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare

⁶ Förordning (2019:1310). Denna förordning träder i kraft den 1 februari 2020.

demokratiska värderingar, den enskildes rättigheter och skyldigheter, hur samhället är organiserat, och praktiskt vardagsliv.

Samhällsorientering erbjuds till flyktingar som omfattas av etableringsinsatser genom Arbetsförmedlingen samt den utökade målgruppen⁷. Den utökade målgruppen är anknytnings- eller anhöriginvandrare som fått uppehållstillstånd.

Västerås stads Samhällsorientering

Integrationsenheten inom Individ- och familjeförvaltningen ansvarar för Västerås stads samhällsorientering. Det ligger på personen själv att ta kontakt med kommunens Integrationsenhet och anmäla sig.

I samhällsorienteringen ingår samtliga lagstadgade områden⁸ och kursmaterial är ”Boken om Sverige”.

De lagstadgade delarna är följande;

1. Att komma till Sverige.
2. Att bo i Sverige.
3. Att försörja sig och utvecklas i Sverige.
4. Individens rättigheter och skyldigheter.
5. Att bilda familj och leva med barn i Sverige.
6. Att påverka i Sverige.
7. Att vårda sin hälsa i Sverige.
8. Att åldras i Sverige.

Tyngdpunkten ska ligga på den praktiska aspekten av att leva i Sverige. Det exakta innehållet, omfattningen och tyngdpunkten i varje del bör anpassas efter deltagarna och de lokala förutsättningarna⁹. I samhällsorienteringen ingår också besök från olika myndigheter och organisationer samt studiebesök.

Samhällsorienteringen ska ge utrymme för dialog och reflektion. Samhällsorienteringen ska i möjligaste mån bedrivas på modersmålet eller ett annat språk som deltagaren behärskar väl. De personer som ger samhällsorienteringen ska ha lämplig pedagogisk utbildning eller erfarenhet och ämneskunskap. Utöver dessa kompetenser ställs krav på goda kunskaper om svenska samhället och i svenska språket. Integrationsenheten genomför kontinuerliga uppföljningar av samhällsorienteringen både när det gäller organisering och genomförande.

För att säkerställa att alla mottagna nyanlända erbjuds samhällsorientering¹⁰, även de som inte ingår i gruppen asylsökande nyanlända som har kontakt med Arbetsförmedlingen, får samtliga information vid mottagandet eller via brev. För att nå och motivera målgruppen att delta i samhällsorienteringen delar integrationsenheten också ut informationsblad hos utbildningsanordnarna.

⁷ SFS 2013:156/2014:954 Förordning om ändring i förordningen (2010:1138) om samhällsorientering

⁸ SFS 2010:197 Lag om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare

⁹ SFS 2010:197 Lag om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare

¹⁰ Enligt lagen 2013:156

Deltagarna ska, enligt förordning (2017:829) om ändring i förordningen (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare slutföra påbörjad samhällsorientering inom ett år från anmälan till orienteringen¹¹. Det finns flera orsaker till att en deltagare avbryter eller gör en paus i den påbörjade samhällsorientering som till exempel, svårigheter att samordna samhällsorienteringen med SFI eller med Arbetsförmedlingens etableringsinsatser, arbete, praktik, föräldraledighet, sjukdom eller flytt till annan kommun.

Individ- och familjenämnden och utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden har uppdragit åt sina förvaltningar att se över var samhällsorienteringen organisatoriskt skall vara placerad.

Ett förslag som diskuteras är att samhällsorienteringen skall ligga under utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden istället för under individ- och familjenämnden.

Arbete med denna översyn pågår inom de båda förvaltningarna.

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden hänvisar till Individ- och familjenämndens svar, vilka i dagsläget ansvarar för samhällsorienteringen

Att det införs ett avslutande kunskapsprov för samhällsorienteringen, som ska följas upp på individuell basis.

I dag får de deltagare som gått samhällsorienteringen intyg efter avslutad kurs. Intyget talar om vilka delar av samhällsorienteringen som personen deltagit i.

För att genomföra ett kunskapsprov av samhällsorienteringen behöver flera personer arbeta fram ett underlag för kunskapsprov. Kunskapsunderlaget ska vara på svenska, men även på flera andra språk eftersom samhällsorienteringen i möjligaste mån ska bedrivas på modersmålet eller ett annat språk som deltagaren behärskar väl. Ett kunskapsprov skulle även innebära att kursledaren/ledarna behöver avsätta tid för muntliga prov på grund av vissa kursdeltagares läs- och skrivsvårigheter. Viss arbetstid behövs även för att rätta kunskapsproven.

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden hänvisar till Individ- och familjenämndens svar, som ansvarar för samhällsorienteringen.

Att kunskapsprovet och utökningen finansieras med den statliga flyktingersättningen.

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden hänvisar till Individ- och familjenämndens svar, vilka ansvarar för samhällsorienteringen.

¹¹ Förordning (2017:829) om ändring i förordningen (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare

§ 280

Dnr IFN 2021/00283-1.3.4

Uppdrag från (S), (L), (C) och (MP) - Samhällsorienteringens organisering

Beslut

Individ- och familjenämnden tar del av återrapporten om uppdraget om samhällsorienteringen för nyanlända och lägger den till handlingarna och därmed avslutar uppdraget.

Förslag till beslut:

Individ- och familjenämnden godkänner återrapport om uppdraget om samhällsorienteringen för nyanlända skulle bli effektivare och få ett högre deltagande om den organiseras av vuxenutbildningscentrum, samordnad med övrig vuxenutbildning.

Särskilt yttrande

Ann-Louise Molin Östling (S), Anna Lundberg (L), Marie Sundström, (MP), Milena Axklo (C) och Jenny Freed (S) lämnar in ett särskilt yttrande:

"Vi tar del av det yttrande som förvaltningen lämnat rörande samhällsorienteringens organisering i Västerås, men vi delar inte förslaget till beslut.

I Individ och familjenämnden ser vi ofta konsekvenserna av att familjer och enskilda inte lyckas integreras i det svenska samhället. Ansvaret för integrationsprocessen är delat mellan samhällets instanser. Staten ansvarar via Arbetsförmedlingen för ett etableringsprogram under den nyanländas första två år för att hjälpa denne in i samhället och på arbetsmarknaden. Under samma period ansvarar kommunen för svenska för invandrare, SFI, och för samhällsorientering. Tillsammans utgör dessa delar en viktig grund för familjer och enskildas integration i det svenska samhället.

Det är av största vikt att kommunen håller ihop sin del av ansvaret i integrationsprocessen för familjer och enskilda inte ska vara splittrade över fler myndigheter och samhällsfunktioner än nödvändigt. Därför anser vi att ansvaret för både SFI och samhällsorienteringen ska ligga på en och samma nämnd. Givet att ansvaret för SFI tillhör utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden anser vi att även ansvaret för samhällsorienteringen ska ligga hos utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden."

Ärendebeskrivning

Individ- och familjenämnden och Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden har uppdragit till sina respektive förvaltningar att utreda organiseringen av samhällsorientering för nyanlända. De båda förvaltningarnas förslag är att samhällsorientering för nyanlända fortsatt är Individ- och familjenämndens ansvar.

Yrkanden

Ordföranden yrkar att individ- och familjenämnden beslutar att ta del av återrapporten om uppdraget om samhällsorienteringen för nyanlända och lägger den till handlingarna och därmed avslutar uppdraget.

Individ- och familjenämnden ställer sig bakom yrkandet.

Proposition

Ordföranden finner att det finns två förslag till beslut, dels förvaltningens förslag till beslut och dels ordförandens förslag till beslut.

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt ordförandens förslag till beslut.

Integrationskrisen är vår tids ödesfråga

Den som är ny i Sverige ska mötas av tydliga krav och goda förutsättningar att bli en del av samhället. En lyckad integration kommer att gynna individen, Västerås och Sverige. Och den griper in i nästan alla politiska områden: jobben, skolan, gängbrottsligheten, bidragen, trångboddheten och barns möjligheter att lyckas i framtiden.

Integrationen går för långsamt. Arbetslösheten bland invandrare är fyra gånger så hög som för inrikes födda. Två tredjedelar av de som får ekonomiskt bistånd är idag utrikes födda. Det tar 18 år innan hälften av de nyanlända som saknar gymnasieutbildning har ett arbete. Utanförskap går i arv till barn som aldrig ser sina föräldrar gå till jobbet. När människor som kan jobba stannar hemma, betyder det att pengar som skulle kunna gå till vård, skola och polis istället går till olika slags bidrag.

Det är samhället som har att ge grundförutsättningarna för en lyckad integration och det är sen den nyanländas skyldighet att ta till sig den och bli integrerad.

För att Västerås Stad ska kunna möjliggöra en bättre integration så måste ökat fokus läggas på att snabbt ge nödvändiga kunskapar om det svenska samhället, följa upp kunskaperna samt att från början fokusera på självförsörjning som grundprincip.

Med anledning av detta hemställer vi att kommunfullmäktige ställer sig bakom:

Att självförsörjning för varje nyanländ vuxen individ som princip ska vara prio 1 i Västerås Stads integrationsarbete.

Att samhällsorienteringen i Västerås utökas med 20 timmar föräldrastöd för nyanlända föräldrar och med 10 timmar för den obligatoriska delen ”Att försörja sig och utvecklas i Sverige” i syfte att den nyanlända snabbare ska komma i arbete och självförsörjning.

Att det införs ett avslutande kunskapsprov för samhällsorienteringen, som ska följas upp på individuell basis.

Att kunskapsprovet och utökningen finansieras med den statliga flyktingersättningen.

Enes Bilalovic (M)

Marcus Jacobson (M)